

I. Кратко описание на страната

Великобритания е родина на класически развития се капитализъм в световната икономика. Още през 17 век тя се първостепенна икономическа, военна сила и колониална империя. Между 18 и 20 век британската корона е водила около 100 войни с цел заграбване на територии и богатства. В наше време Великобритания заема по-голяма част от Британските острови, разположени около северозападното крайбрежие на европейския континент. Включва: о-в Великобритания, североизточната част на о-в Ирландия, островите Шетлъндски, Хебридски, Ангълси, Мен, Уайт, Оркнейски, Нормандските и много по-малки острови. Състои се от четири историко-географски провинции: Англия- основно ядро на държавата; Уелс Шотландия и Северна Ирландия.

В момента Великобритания е страна членка на Европейския съюз, заема конкретно място в евроструктурите, използва собствена стабилна валута.

Настоящият курсов проект ще разгледа и анализира следвоенния период на развитие на страната /последните 50 год. след колониалния период/

II. Анализ на икономическата структура на Великобритания.

Великобритания е високо развита индустриална държава с интензивно селско стопанство. Голямата икономическа криза в капиталовия свят през 1974-1975г. се отрази тежко върху икономиката ѝ, доведе до значително намаляване обема на промишленото производство, на капиталовложенията и потребителското търсене, до бурно развитие на информационните процеси, до небивал дефицит в платежния и търговския баланс, до увеличаване на безработицата.

Обработваемата и площ е не голяма, природните и ресурси притежават качествата на средна обезпеченост. Следващата графика демонстрира на приходите от селско стопанство, промишленост и услуги към БВП.

Великобритания притежава силно отворена икономика. Делът на БВП, който се изнася е 45 %, а общата сума на вноса/износа е 80-90% от БВП. Основните външно търговски посоки са свързани със САЩ, Еврозоната и близкия Изток /ОПЕК/.

За целта на този икономически анализ е много важно да се подчертае, че Великобритания е известна като световен финансов център, лондонското Сити е сърцето на британската финансова система. Тук се струпват големи потоци от парични средства. Сити обслужва не само британската вътрешна икономика, по голямата част от дейността е свързана с международните финанси и търговия.

Сити е важен източник на приходи за платежния баланс на Великобритания, като през 1988г. му е донесла 7,35 милиарда лири. От тази сума определено най-голям дял има застрахователното и банковото дело.

Сити осигурява механизмите, които насочват парите натам, където могат да бъдат използвани. Главният външен източник на нови дългосрочни инвестиционни фондове за компаниите и държавата са спестяванията на частните лица. Във Великобритания тези спестявания се канализират предимно чрез големите финансови институции, главно пенсионните фондове и застрахователните компании. С около 21 милиарда лири годишно те инвестират фондове в компании чрез покупка на акции. Като купуват държавни ценни книжа, те осигуряват голяма част от парите, от които държавата се надява да получи в заем. Фондова борса дава възможност на тези инвестиционни фондове да намерят пътя си към компаниите, които работят с ценни книжа, а финансовите институции са най-големите клиенти на фондовата борса.

Финансовите институции инвестират също в търговска собственост и задгранични облигации и собственост и насочват пари за кратко време към паричните пазари.

Друг важен източник на външни фондове за предприятията са банковата система и паричните пазари. Банките предоставят парични заеми под една или друга форма, те почти не инвестират, като някои други страни в акции на компании, но те все повече действат, като финансови организатори, като заемодатели, като уреждат и гарантират емисии на различни видове краткосрочни полици на предприятията. Чрез фондовите борси банките инвестират и в държавни ценни книжа. Освен това те са главни участници на валутните пазари.

Друг източник на финанси за предприятията и правителствата е еврвалутния пазар или европазарът. Тук източници на фондове са валутните влогове извън страната на произхода им – в банки из целия свят – и потребителите са наематели от целия свят. Лондон е главния център на този пазар, но Великобритания не е нито главния доставчик, нито главния потребител на еврвалутни фондове.

Фондовата борса, банките, паричните пазари и европазарите са главните пазари на инвестиционни фондове. Но Сити има още много други пазари, които предлагат услуги на компаниите-стокови пазари / пазарите на металите и пазарите на меките (soft) – хранителните стоки./

Не може да се говори за икономиката на страната ,без да се спомене за Lloyd's of London – международният застрахователен пазар, една от най – старите институции на Сити, която допринася много за чуждестранните печалби на Великобритания,като например през 2001г. чистият ѝ принос се определя на 2.4 милиарда лири.

Британския модел в областта на приватизацията в много отношения се счита за класически. Под лозунга “ да се изгони държавата от икономиката” консерваторите си поставят за цел да превърнат Великобритания в страна от акционери. Британският опит в приватизацията трябва да бъде разглеждан в контекста на политиката от монетариски тип и начина, по който се е осъществявала. Сред подбудите да се приеме и реализира такава обширна и многопосочна програма за трансформация на собствеността главно място заема отчитането на реалностите, тук могат да бъдат причислени редица отрицателни черти, които характеризират икономиката на страната през втората половина на 70-те години: неефективни държавни предприятия, голяма потребност от заемни средства, силно увеличен бюджетен дефицит. Спецификата на британската икономика предопределя хода на приватизационния процес. Идвайки на власт М.Тачър заварва държавния сектор, който създава 11% от БВП и влага 20% от националните инвестиции. В 51 публични корпорации (при които собствеността не е разделена на акции и дялове) са заети над 2 мил. човека, което представлява 8% от работната сила на страната. Голяма част от тях са създадени след Втората световна война в резултат на трите големи вълни на национализация, които обхващат отрасли като електродобива, самолетостроенето, гражданските авиолинии, металургичната промишленост, жп. транспорта, съобщенията.Относно приватизацията , оттам и намесата на държавата в икономиката ,представа ни дава следната таблица:

Структура на притежателите на акции на приватизираните компании

в края на 1989г.

Милиарди

GBR

Относителен

дял в %

Индивиди

9,00

18,37

Неинкорпориран бизнес

0,10

0,20

Частни непечалбени организации

0,30

0,61

Централно правителство

9,40

19,18

Местни органи на властта

0,00

0,00

Банки

0,10

0,20

Застрахователни компании

6,70

13,67

Пенсионни фондове

13,40

27,35

Инвестиционни тръстове

0,40

0,82

Доверителни тръстове

2,20

0,41

Дилъри с ценни книжа

0,20

0,41

Други финансови институции

0,90

1,84

Промислени и търговски компании

0,90

1,84

Чуждестранни инвеститори

5,20

10,61

Вижда се не малкия относителен и абсолютен дял на чуждестранните инвеститори и пенсионните фондове, което говори за добра социална политика и въобще за успех в областта на приватизационните реформи и намесата на държавата в икономиката, като цяло.

Великобритания е първата европейска държава, която легитимира частната собственост като неприкосновена. До Втората Световна Война развитието на държавния сектор е чуждо явление за страната. Частната собственост е три вида-дребен, среден, корпоративен. Няма ясно изразени връзки на зависимост между трите сектора. Характерното е, че дребния и среден бизнес са основата на британската икономика и дават доходи за формиране на средната прослойка на обществото, което е

изключителен двигател на икономиката. Държавната собственост се развива след втората половина на 40-те години на 20 век, до идването на власт на Маргарет Тачър както вече бе описано по-горе. Интересно е да се отбележи, че намеренията на консервативното правителство за денационализация се ражда като социален реванш в борбата с профсъюзите.

Във Великобритания преобладава пазарното регулиране. Икономическото поведение на индивидите се формира от движението на пазарите и тяхните механизми. Изключително важно е да се отбележи, че продуктовия пазар се отличава с разнообразие и е символ на качество и традиция.

Заразика от продуктите пазари, факторните са силно регулирани от страна на държавата /става въпрос за трудовите пазари, този на земята и т.н./ . Основно ролята на държавата е в административно-законодателни мерки и финансова дисциплина. Наблюдава се рестриктивна данъчна система.

Спестяванията на населението и тяхното разпределение става видно от следната таблица:

АКТИВИ

Милиарди лири

Парични и стерлингови банкови баланси

105

Национални спестявания

37

Държавни ценни книжа

28

Акции и влогове на строителни общества

143

Акции в английски компании

137

Дялове в застрахователни и пенсионни фондове

386

Финансовите активи на отделните хора се разпределят по следния начин

Следователно стойността на участието на хората в пенсионни фондове и фондове за застраховки живот, далече превишават всяка друга форма на инвестиране.

Крива на Лоренц

Разпределителен механизъм

домакинства

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ САЩ

Съществува значителна степен на поляризация на доходите, обоснована още от колониалния модел на развитие на страната.

За да се разбере динамиката на модела е необходимо да се изследват периодите преди и след Втората Световна Война. В колониалния период, страната достига до най висок динамизъм, който е снижен след 40-те години на 20 век.

III. Неикономическата структура на Великобритания.

Великобритания е парламентарна монархия, като държавен глава е краля. Върховната законодателна власт се упражнява от монарха и от парламента, който включва Камара на лордовете и Камара на общините. Изпълнителната власт принадлежи на правителството, образувано от членовете на партията, разполагаща с мнозинство в камарата на общините. Правораздаващата власт се осъществява чрез сложна съдебна система, чиито звена по места се различават. Към по-висшите съдебни инстанции

спадат: Кралският съд, Висшият съд, Върховния апелативен съд, а за Шотландия

Сесионният съд. Последна, най- висша инстанция е Камарата на лордовете.

Днешните жители на Великобритания са потомци на различни стари народи, ранни

келти, романи, англосаксонци, нормани (датчани), поради това културата се е

оформяла под влиянието на различните националности с техните традиции и обичаи.

Сега населението е съставено от англичани, шотландци, уелсци, ирландци, евреи а

също така и няколкостотин хиляди емигранти от Европа – поляци, немци, италианци и

французи. По вероизповедание англичаните принадлежат към англичанската църква, шотландците са презвитерианци, ирландците – католици.

Обучението в кралството е задължително до 16 годишна възраст, образователната система обхваща начални училища за деца между 5 и 11 години и средни училища за деца между 11 и 16 години . В Англия и Уелс има два основни вида училища – графски и доброволни, в Северна Ирландия – доброволни и областни, а в Шотландия повечето от училищата са обществени. Съществуват и около 2 400 регистрирани независими

училища за деца от всички възрасти и 2 000 училища за деца с физически недостатъци

и заболявания. Най – известни университети са Кеймбриджкия, Оксфордския и

Лондонския университет, които са и притегателен туристически център.

Професионалните пенсионни схеми осигурявани от компаниите или предприятията за

служителите им през 1989г. имат инвестиции на стойност 250 милиарда лири и

ежегодно инвестират около 9 милиарда нови пари. Вноските, които компаниите и

отделните лица правят по тези схеми, се инвестират във фонд, от който се получават

пенсиите. Компаниите за застраховка, както и пенсионните фондове са средство за

договорни спестявания: пари, влизащи в схеми за дългосрочни спестявания, които могат

сигурно да се инвестират за по- дълъг срок, защото спестителите са сключили договор

да правят редовни вноски.

Историческия фактор влияе противоречиво,като цяло двете войни оказват негативен

характер на икономиката на страната.

IV. Изводи

Като всеки модел и този притежава своите силни и слаби страни. Като силни страни

могат да се характеризират:

1. Изразена ориентация на пазарните елементи, което прави модела конкурентен.
2. Британските стоки са символ на качество.
3. Относително по – ниските цени , в сравнение с континенталните.
4. Ролята на субективния фактор.

Като недостатъци на системата се разграничават:

1. Доста голям дял на военните разходи спрямо бюджета на страната.
2. Двуполюсният политически модел.
3. Липсата на ясна икономическа стратегия след откъсването на колониите.
4. Неикономическите фактори играят по-скоро противоречиво влияние върху

икономиката на страната

И все пак слабите страни на модела не пречат Великобритания да се смята за световна

икономическа сила и да изгражда икономическите си богатства чрез

извъникономически средства.